

Posudek na diplomovou práci Daniely Havránkové

REVIZE MINULOSTI VE FILMECH JANA PROCHÁZKY

U tématu této práce se hned zpočátku nabízí otázka, zda ještě lze osobnost a dílo Jana Procházky nově či jinak interpretovat, případně přehodnotit. Zda existují ještě neprobádané oblasti, případně neodkryté zdroje v jeho písemné pozůstalosti, anebo nezveřejněné výpovědi jeho současníků nebo rodinných příslušníků. Téma v diplomové práci D. Havránkové vychází z detailní charakteristiky osobnosti tohoto významného spisovatele, scenáristy a politického aktivisty, a posléze se úhel pohledu zužuje na jeho literární a scenáristickou tvorbu ve spolupráci s režisérem Karlem Kachyňou v 60. letech minulého století. V centru pozornosti jsou čtyři stěžejní tituly z jejich filmografie *At' žije republika!*, *Kočár do Vídně*, *Noc nevěsty* a *Ucho*, v nichž autorka soustředěně sleduje dobové politikum a uvádí je do bezprostředních dějinných souvislostí formou historické komparace.

V reflexi důležitých údobí v každém z těchto filmů - druhé světové války, osvobození na českém území, kolektivizace vesnice a odtabuizovaný vhlad do vysoké politiky v 50. letech - se snaží autorka určit a pojmenovat Procházkovu revizi odchylojící se od oficiálních dogmat režimních historiků.

Práce si neklade za cíl hloubkovou analýzu ani literárních předloh, ani konkrétních historických událostí, spíše – v duchu Procházkových tvůrčích záměrů – zaznamenává civilní zákulisí dějin a subjektivní prožitky jejich nenápadných účastníků. V důkladné registraci shrnula autorka co možná nejpodrobnější faktografickou základnu, která se nashromáždila v průběhu téměř půlstoletí, a pro niž, kromě již notoricky známých a ověřených faktů, využila zpřístupněných záznamů v barrandovském archívu a odtajněné reporty v Archívu bezpečnostních složek. Pečlivě prostudovala Procházkovo literární dílo i jeho scenáristické verze, jež porovnávala s filmovými, představila jeho veřejnou aktivitu v době Pražského jara, jak ji reflektoval dobový tisk či zasvěcení znalci, z nichž některé i osobně kontaktovala.

V úvodu každé kapitoly věnované konkrétnímu filmu přikládá D. Havránková informativní pasáže zpřehledňující reálná historická fakta, na jejichž pozadí se děj odehrává. Opírá se přitom o novodobé, politicky nezávislé odborné výklady,

jež parafrázuje nebo k nim citačně odkazuje, aby je uvedla do souvislostí s Procházkovým uměleckým pojetím.

Vědoma si toho, že při zpracování daného tématu postupuje víceméně kompilativně, snažila se konkrétní prameny a převzaté názory přesně reprodukovat, jen s občasnými pokusy zaujmout vlastní názor nebo interpretační hypotézu. V zásadě se však této ambice vzdala v zájmu objektivního náhledu na zkoumané materiály. I Procházkovu osobnost prezentuje nestranně, aniž by podléhala jeho adoraci či martyrské auře, jak se mnohdy tradují v tisku. D. Havránková bere v potaz jeho komunistické přesvědčení, v němž se ani v reformním údobí zcela nezbavil určité politické naivity, než nakonec v úplné deziluzi skončil jako vyděděný „revizionista“ a vlastizrádce.

Zde by byla jistě příležitost podrobit Jana Procházku detailnější kritické analýze, vybočit z ustálených závěrů a pokusit se o samostatnější úvahu. Ne snad, že by k těmto pokusům u různých autorů už dřív nedocházelo. Autorka sama se však k tak náročnému úkolu neodhodlala. Můžeme to považovat za její opatrnost v odhadu svých možností či za nedostatek odvahy, ale rozhodně to nelze vytknout jako závažný nedostatek. V rámci základních požadavků zadání své diplomní práce naplnila. Výsledky jejího úsilí se mohou zúročit jako užitečné kompendium a pomůcka k jakémukoli dalšímu badatelskému výzkumu díla Jana Procházky.

Práci Daniely Havránkové doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnocení velmi dobře.

Doc. PhDr. Stanislava Přádná
vedoucí práce

V Praze, 8. 9. 2012